

Міністерство освіти і науки України
Білоцерківський національний аграрний університет
Словацький університет сільського господарства, м. Нітра, Словаччина
Дрезденський університет прикладних наук, Німеччина
Чеський університет природничих наук, м. Прага, Чехія
Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН України
Білоцерківська дослідно-селекційна станція ІБКіЦБ НААН України
Інститут картоплярства НААН України

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної
науково-практичної конференції

**АГРАРНА ОСВІТА І НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

*присвяченої видатним вченим
Васильківському С.П. і Молоцькому М.Я. – засновникам
наукової школи з селекції та насінництва пшениці і картоплі*

30 березня 2023 року

**Біла Церква
2023**

Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 30 березня 2023 р.). Біла Церква: БНАУ, 2023. 285 с.

Редакційна колегія:

Шуст О.А., ректор БНАУ, д-р екон. наук.

Мерзлов С.В., д-р с.-г. наук.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Хахула В.С., канд. с.-г. наук.

Лозінський М.В., канд. с.-г. наук.

Панченко Т.В., канд. с.-г. наук.

Грабовський М.Б., д-р с.-г. наук.

Примак І.Д., д-р с.-г. наук.

Петер Ондрісік, доктор філософії.

Арне Сірджекс, доктор наук.

Хінек Рубік, доктор наук.

Демидов О.А., д-р с.-г. наук.

Гудзенко В.М., д-р с.-г. наук.

Кириленко В.В., д-р с.-г. наук.

Кочмарський В.С., д-р с.-г. наук.

Бузинний М.В., канд. с.-г. наук.

Бурденюк-Тарасевич Л.А., д-р с.-г. наук.

Фурдига М.М., канд. с.-г. наук.

Олійник Т.М., канд. с.-г. наук.

Власенко В.А., д-р с.-г. наук.

Центилю Л.В., д-р с.-г. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Сабадин В.Я., канд. с.-г. наук.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками IV Міжнародної науково-практичної конференції «Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку» (30 березня 2023 року, Білоцерківський національний аграрний університет).

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

ЗМІСТ

СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РОСЛИН

Ожерельєва В.М. ЗДОБУТКИ ІНСТИТУТУ РОСЛИННИЦТВА імені В.Я. ЮР'ЄВА НААН В НАСІННИЦТВІ І НАСІННЄЗНАВСТВІ.....	8
Перегрим О. Р. ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ В СЕЛЕКЦІЇ ТИМОФІЇВКИ ЛУЧНОЇ.....	12
Іванців Р. Є. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПАЖИТНИЦІ БАГАТОРІЧНОЇ В ПЕРЕДКАРПАТТІ....	14
Ільчук Р. В., Павлов Ф. І., Бойко Б. В. АНАЛІЗ ПЕРШОГО БУЛЬБОВОГО ПОКОЛІННЯ, ОТРИМАНОГО ВІД САМОЗАПИЛЕННЯ СОРТІВ КАРТОПЛІ.....	16
Пірич А.В., Федоренко М.В., Кузьменко Є.А., Близнюк Р.М., Іванцова Л.В. АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛІНІЙ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	19
Добрянська Н.А., Даньків В.Я., Олексяк В.М. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ВИРОЩУВАННЯ ГРЯСТИЦІ ЗБІРНОЇ В УМОВАХ ЛЬВІВЩИНИ.....	22
Олексяк В. М. АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПАЖИТНИЦІ БАГАТОРІЧНОЇ.....	24
Orlenko N.S., Leschuk N.V., Orlenko O.B. FEATURES OF THE STATISTICAL ANALYSIS DIFFERENCES OF LETTUCE VARIETIES.....	26
Корягін О. М., Остапеч Т. А., Бочарова М. І., Міняйло В. Д. САМОСУМІСНІСТЬ БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ ТА ВІДДАЛЕНА ГІБРИДИЗАЦІЯ У ВИДІВ ЛЮЦЕРНИ.....	29
Чехова І.В. ДОМІНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ СОРТІВ МАЛОПОШИРЕНИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ НАСІННИЦЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	32
Михайлик С.М., Топчій О.В., Сонець Т.Д., Смульська І.В. РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ РАННЬОСТИГЛИХ СОРТІВ СОЇ КУЛЬТУРНОЇ (<i>Glycine max</i> (L.) Merrill) ЗА ОСНОВНИМИ ГОСПОДАРСЬКО-ЦІННИМИ ПОКАЗНИКАМИ.....	34
Житомирць О. С., Смульська І. В., Руденко О. А. ГОСПОДАРСЬКІ ТА АГРОБІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО (<i>HORDEUM VULGARE</i> L.) НОВОГО ПОКОЛІННЯ.....	37
Смульська І.В., Топчій О.В., Михайлик С.М. ВПЛИВ ФАКТОРІВ ВИРОЩУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ ВИСОКООЛЕЇНОВИХ СОРТІВ СОНЯШНИКУ.....	40
Horshchar V., Nazarenko M. VARIABILITY BY DEPRESSIVE EFFECTS UNDER DIMETHYLSULFATE ACTION FOR WINTER WHEAT.....	43
Шита О.П. ДЕТЕРМІНАЦІЯ ОНТОГЕНЕЗУ ПЕРВИННИХ ЕКСПЛАНТІВ <i>PRUNUS DULCIS</i> (Mill.) D.A.Webb. ЗА НЕПРЯМОГО МОРФОГЕНЕЗУ.....	46
Сабатин В.Я., Дубовик Н.С. СПЕЛЬТА (<i>TRITICUM SPELTA</i> L.) – НОВИЙ НАПРЯМОК У СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ.....	51
Трохимчук А.І., Мойсейченко Н.В., Ігнатенко О.О. ЦІННІ ЗРАЗКИ АБРИКОСА ЗВИЧАЙНОГО (<i>PRUNUS ARMENIACA</i> L.) ГЕНОФОНДА ІНСТИТУТУ САДІВНИЦТВА НААН.....	55
Kyrylenko V.V., Humeniuk O.V., Sabadyn V.Ya., Dubovyk N.S. INFLUENCE OF ECOLOGICAL FACTOR ON TRINKING OF WINTER WHEAT GRAINS IN F ₁ WHEN CROSSING VARIETIES WITH WHEAT RYE TRANSLOCATIONS.....	59
Палінчак О.В., Заверталюк В.Ф. НОВІ ГІБРИДИ ПРОДОВОЛЬЧИХ БАШТАННИХ КУЛЬТУР.....	62
Карпук Л.М., Мацкевич О.В. ОСОБЛИВОСТІ ДЕКОНТАМІНАЦІЇ ПЕРВИННИХ ЕКСПЛАНТІВ ЛІЩИНІ ВЕДМЕЖОЇ.....	65
Лозінський М.В., Самойлик М.О., Устинова Г.Л. ФЕНОТИПОВИЙ ПРОЯВ ДОВЖИНИ ГОЛОВНОГО КОЛОСУ В СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ РІЗНИХ ЕКОТИПІВ.....	69
Шейдик К.А., Савіна О.І. ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ МАХОРКИ ЗА МІНЛИВИХ ПОГОДНИХ УМОВ ЗАКАРПАТТЯ.....	71
Писаренко Н. В., Сидорчук В. І., Гордієнко В. В. ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ ТРАДИЦІЙНИХ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ.....	75

Олефіренко Б.А., Кавунець В.П., Сіроштан А. А., Лісковський С.Ф. ТРИВАЛІСТЬ ПЕРІОДУ ПІСЛЯЗБИРАЛЬНОГО ДОЗРІВАННЯ НАСІННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	79
Бобер А.В., Набільський Ю.О. ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА БУЛЬБ КАРТОПЛІ РІЗНИХ СОРТІВ, ВИРОЩЕНИХ В УМОВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	81
Тихий Т.І., Литвин І.І. КАЛИНА ЗВИЧАЙНА - ЗНАЧЕННЯ, СОРТИ, ШКІДНИКИ ТА ХВОРОБИ.....	84
Труш С. Г., Парфенюк О. О., Баланюк Л.О. СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ДОБОРУ БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ ЗА СТВОРЕННЯ ОДНОРОСТКОВИХ ГІБРИДІВ БУРЯКІВ КОРМОВИХ НА ЦЧС ОСНОВІ.....	87
Сидорова І.М., Куманська Ю.О., Дубовик Н.С. МУТАЦІЙНА МІНЛИВІСТЬ М₁ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ СОРТУ БАТЬКО ПРИ ХІМІЧНОМУ МУТАГЕНЕЗІ.....	90
Глеваський В.І., Куянов В.В. ЗБІЛЬШЕННЯ ВИХОДУ ПОСАДКОВИХ КОРЕНЕПЛОДІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОЕФІЦІЄНТА РОЗМНОЖЕННЯ НАСІННЯ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ.....	92
Дрозд І.Ф., Нанівська І.Й. МІНЛИВІСТЬ МАСИ 1000 НАСІНИН СОРТІВ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО В УМОВАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ.....	94
Сич З.Д., Кубрак С.М. БІОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОРТІВ І МІСЦЕВИХ ФОРМ ЦИБУЛІ ШАЛОТ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	97
Юрик Л.С. ГІБРИДНІ ФОРМИ ТА СОРТИ ГРУШІ (<i>PIRUS COMMUNIS L.</i>) МЛІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ.....	100
Вожегова Р.А., Влащук А.М., Дробіт О.С., Дробіт М.В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ СУЧАСНОГО НАСІННИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР.....	102
Вологдіна Г. Б., Рисін А. Л. МІНЛИВІСТЬ ВИСОТИ РОСЛИН СОРТІВ І СЕЛЕКЦІЙНИХ ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	105
Кутіщева Н. М., Шудря Л. І., Одинець С. І., Безсусідній О. В., Серeda В. О. ПОКАЗНИКИ ПРОДУКТИВНОСТІ БАТЬКІВСЬКИХ ФОРМ ТРИЛІНІЙНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА.....	110
Дутова Г. А., Смутьська І. В. СОРТИ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ (<i>TRITICUM AESTIVUM L.</i>).....	112
Костюк Л.А. ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА НОВИХ СОРТІВ ЯБЛУНІ СЕЛЕКЦІЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ПОМОЛОГІЇ ІМ. Л.П.СИМИРЕНКА ІС НААН.....	114
Моцний І. І., Соломонов Р.В., Орехівський В.Д., Кривенко А.І. ВПЛИВ ЧУЖИННИХ ГЕНІВ НА АГРОНОМІЧНІ ОЗНАКИ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ В У МОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ.....	117
Діордієва І. П., Лівіцький В. В., Щербина В. А. СТУПІНЬ ДОМІНУВАННЯ ТА ХАРАКТЕР УСПАДКУВАННЯ СЕЛЕКЦІЙНО-ЦІННИХ ОЗНАК У ГІБРИДІВ <i>TRITICUM AESTIVUM L. × TRITICUM SPELTA L.</i>.....	120
Леонов О.Ю., Скрипник О.О., Попов С.І., Усова З.В., Суворова К.Ю., Хухрянська М.М. СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ПІСЛЯ ПОПЕРЕДНИКА ГОРОХ.....	122
Красуля Т.І. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПЛОДІВ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ У СЕЛЕКЦІЇ ПЕРСИКА.....	125
Liubchenko A. I., Liubchenko I. O., Bokovenko D. S., Hubarenko A. S. PARAMETERS OF THE MODEL OF THE CAMELINA SATIVA VARIETY FOR THE CONDITIONS OF THE RIGHT-BANK FOREST-STEPPE OF UKRAINE.....	127
Білявська Л. Г. ГОСПОДАРСЬКО-ЦІННІ ОЗНАКИ І КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ НИМИ У ГІБРИДНИХ ПОПУЛЯЦІЯХ СОЇ.....	129
Шкіндер-Барміна А.М. СОРТИ ВИШНІ – ДЖЕРЕЛА ВИСОКОЇ ВРОЖАЙНОСТІ ЗА ПОКАЗНИКОМ ПИТОМОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ.....	131
Рарок В. А., Рарок А. В. ВДОСКОНАЛЕННЯ АРХІТЕКТОНІКИ СОРТІВ ГРЕЧКИ СЕЛЕКЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ ЗА ІНДЕКСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ.....	134
Демидов О. А., Лось Р. М., Кириленко В. В. Гуменюк О. В., Дубовик Н. С. УРОЖАЙНІСТЬ ПЕРСПЕКТИВНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ.....	137

рослини мала лінійну позитивну залежність з масою насіння ($r=0,99$) і кількістю насіння з рослини ($r=0,95$), проте з масою 1000 насінин коефіцієнт кореляції був середнім ($r=0,40$). Маса бобів з насінням залежала від кількості насіння з рослини ($r=0,95$) і мала середньої сили кореляційний зв'язок із масою 1000 насінин. Маса насіння залежить від їх кількості ($r=0,95$).

Виявлені закономірності дозволяють цілеспрямовано вести селекцію на покращення ознак продуктивності рослин сої у потомствах міжсорткових гібридів. На основі кращих рослин створено групи добору, які слугують вихідним матеріалом для подальших селекційних доборів.

Список літератури

1. Літун П. П., Кириченко В. В., Петренкова В. П., Коломацька В. П. Теорія і практика селекції на макроознаки. *Методологічні проблеми*. Харків : Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, 2004. 158 с.
2. Михайлов В. Г., Стариченко В. М., Щербина О. З., Романюк Л. С. Характеристика гібридів сої F_2 за тривалістю періоду вегетації, масою насіння та висотою рослин. *Селекція і насінництво* : міжвід. темат. наук. збір. Харків, 2005. Вип. 90. С. 175–187.
3. Щербина О. З., Михайлов В. Г., Тимошенко О. О. Характеристика гібридів сої за ознакою «маса насіння з рослини». *Збірник наукових праць*. Вип. 15. 2012. С. 278–281.
4. Стариченко В. М. Успадкування тривалості періоду вегетації сої та його зв'язок з елементами продуктивності : автореф. дис... канд. с. г. наук : 06.01.05. Київ, 2008. 20 с.
5. Білявська Л.Г. Трансгресія господарсько-цінних ознак у гібридів F_2 - F_3 сої. *Корми і кормовиробництво. Міжвідомчий тематичний науковий збірник*. Вінниця. 2013. Вип. 76. С. 59–64.

УДК: 634.23:631.526.32:57.017.3 (477.7)

Шкіндер-Барміна А.М., канд. с.-г. наук, ст. науковий співробітник

Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф.Сидоренка Інституту

Садівництва НААН

annaskinder198@gmail.com

СОРТИ ВИШНІ – ДЖЕРЕЛА ВИСОКОЇ ВРОЖАЙНОСТІ ЗА ПОКАЗНИКОМ ПИТОМОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ

Наведено результати визначення в умовах Півдня Степу України питомої продуктивності сортів вишні, вираженої через індекс росту (відношення урожайності дерева до площі поперечного перетину штамба) та рівень навантаження плодами на об'єм крони та одиницю площі живлення. Виділені сорти за найвищими показниками питомої продуктивності рекомендуються для залучення до селекційної роботи як джерела високої врожайності.

Ключові слова: вишня, сорт, продуктивність, селекція.

Shkindер-Barmina A.N., candidate of agricultural science

Melitopol Research Fruit Growing Station named after M.F. Sydorenko of the Institute of Horticulture of National Academy of Agrarian Sciences

CHERRY VARIETIES – SOURCES OF HIGH YIELD BY THE INDICATOR OF SPECIFIC PRODUCTIVITY

The results of determining the specific productivity of cherry varieties in the conditions of the Southern Steppe of Ukraine, expressed through the growth index (the ratio of tree productivity to the cross-sectional area of the stem) and the level of fruit load per crown volume and unit of feeding area, are given.

Selected varieties with the highest specific productivity indicators are recommended for involvement in selection work as a source of high yield.

Key words: cherry, variety, productivity, selection.

Вишня відноситься до традиційних плодових культур України. Вона характеризується високою адаптивністю, невибагливістю до ґрунтових умов, а за морозостійкістю серед плодових поступається лише яблуні [1].

В умовах сучасного садівництва при закладанні насаджень вишні важливим є не тільки вірний вибір сортів відповідно до місцевих умов та врахування запилювачів, а й вибір схеми садіння, яка визначається головним чином розміром крони дерев у дорослому стані, світловими умовами та необхідними механізованими роботами в саду, для чого залишається вільний від крон дерев робочий простір шириною 1,8-2 м [2]. Багато дослідників зазначають, що оптимальними є такі способи садіння, коли дерева за максимального розвитку крони використовують близько 70-80% наданої площі. Таким чином, майбутня форма та розміри крони фактично домінують при визначенні площі живлення плодового дерева. Отже, для отримання регулярних та високих урожаїв необхідною умовою є розробка сортової агротехніки, для якої окрім зазначеного вище необхідним є знання особливостей росту та плодоношення.

Зазвичай при сортовивченні оцінку врожайності сортів проводять за величиною врожаю в середньому з одного облікового дерева з подальшим перерахунком на одиницю площі (в т/га або ц/га). При цьому не враховується розмір дерев і можливість більш щільного їх розміщення при закладанні саду. Тому важливим показником, що враховує величину крони дерева при оцінюванні сортів, є питома врожайність, виражена через індекс росту (відношення урожайності дерева до площі поперечного перетину штамба, кг/дм²) та рівень навантаження плодами на об'єм крони (кг/м³) та одиницю площі живлення (кг/м²). Таким чином, виділені за показниками питомої продуктивності сорти вишні можуть вважатися джерелами високої врожайності, що є актуальним для подальшого їх залучення до селекційної роботи [3, 4].

Дослідження виконано в умовах Південного Степу України, у насадженнях 2001 р. садіння ДП ДГ «Мелітопольське» Мелітопольської дослідної станції садівництва імені М.Ф.Сидоренка ІС НААН, відділку №3, котрий розташований у 20 км на південь від м. Мелітополь Запорізької обл. Ґрунти темно-каштанові слабосолонцюваті, рік садіння – 2001, схема – 6 х 4 м, підщепа – сіянці вишні магалєбської. Умови вирощування богарні.

Роботу виконували за «Методикою державного сортовипробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця)», «Програмою і методикою сортовивчення плодових, ягідних і горіхоплідних культур». Обліки врожайності та вимірювання показників росту проводили з 2004 р., питому продуктивність визначали через індекс росту (відношення урожайності дерева до площі поперечного перетину штамба) та рівень навантаження плодами на об'єм крони та одиницю площі живлення.

Об'єктами вивчення були інтродуковані сорти Гріот Подбельський, Жуковська, Любська та 24 сорти вишнево-черешневого походження селекції МДСС імені М. Ф. Сидоренка НААН, 15 з яких занесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, і 9 сортів проходять конкурсне випробування.

Значення питомої урожайності сортів вишні значно варіювало за роками дослідження, адже за роки вивчення сорти пройшли період вступу до плодоношення, коли ростові процеси переважають над продуктивністю, і перейшли до періоду повного плодоношення, а також були роки із погодними умовами, дуже несприятливими для плодоношення.

Так, у 2006 р. склалися несприятливі умови для перезимівлі плодових культур: середня температура повітря в зимовий період змінювалася в межах від 10,2 до мінус 23,6 °С, а мінімальна температура на дослідній ділянці у третій декаді січня досягла значення мінус 29,0 °С. Це призвело до підмерзання генеративних бруньок від 8,0 до 90,0%. У 2004, 2007 і 2009 рр. зафіксовано квітневі заморозки, які стали причиною підмерзання бутонів від 1,2 до 99,3% залежно від року і сорту. Також у 2009 р. за період цвітіння вишні з 14 днів 11 були з опадами, що знизило зав'язування плодів, а також створило сприятливі умови для розвитку моніліального опіку.

Тому розрахунок проводили для двох років, середнє значення яких характеризує біологічні особливості сортів та їх можливості.

В групі сортів раннього строку досягання за всіма показниками питомої врожайності лідирував контрольний сорт Ожиданіє – 1,77 кг/м², 0,96 кг/м³ та 14,57 кг/дм². Слід також зазначити, що цей сорт переважав всі вивчені сорти за значенням питомої врожайності в перерахунку на 1 м² проекції крони та на 1 м³ об'єму крони (2,65 кг/м² та 1,45 кг/м³ у 9-річному віці). Перспективний сорт Амулет, який переважав контрольний сорт за врожайністю, поступився перед ним майже на 30 та 40% в перерахунку на 1 м² проекції крони та на 1 м³ об'єму крони, але був на рівні на 1 дм² поперечного перетину штамбу.

За питомою врожайністю на 1 м² проекції крони серед сортів середнього строку досягання в середньому за два роки переважали (несуттєво при НІР₀₅=0,47) сорти Відродження – 1,41 кг/м² та Взгляд – 1,40 кг/м², однаковим був показник з контролем у сорту Сіянець Туровцевої – 1,28 кг/м², але суттєво (НІР₀₅=0,38) його перевищував у 9-річному віці – 2,10 кг/м².

Найбільша врожайність на 1 м³ крони була у сорту Взгляд – 0,92 кг/м³. Несуттєво перевищували значення контролю сорти Встреча – 0,68 кг/м³ та Відродження – 0,63 кг/м³, а широко розповсюджений на Україні сорт Гріот Подбельський поступився за цим показником майже у два рази – 0,31 кг/м³. Сорт Взгляд також мав найбільшу питому врожайність і на 1 дм² поперечного перетину штамбу – 17,04 кг/дм², а цей показник у 9-річному віці – 19,05 кг/дм² – був найбільшим серед всіх досліджуваних сортів. Також за цим показником виділяються сорти Шалуња – 15,45 кг/дм², Відродження – 13,35 кг/дм², Прізвище – 11,19 кг/дм² та Встреча – 10,92 кг/дм².

Серед сортів пізнього строку досягання нарівні з показником питомої врожайності на 1 м² площі живлення у контрольного сорту Ігрушка мали перспективний сорт Мелітопольська пурпурна – 1,00 кг/м² та зареєстрований сорт Воспоминаніє – 0,95 кг/м². За питомою врожайністю на 1 м³ перевищив контроль сорт Гріот Туровцевої – 0,65 кг/м³, несуттєвим було переважання у сортів Воспоминаніє, Мелітопольська пурпурна, Видумка, Любська та Елегія. Навантаження врожаєм на 1 дм² поперечного перетину штамбу в цій групі було більшим у контрольного сорту Ігрушка – 11,33 кг/дм² та дещо меншим у сортів Мелітопольська пурпурна – 10,11 кг/дм² та Жуковська – 8,05 кг/дм².

Таким чином, за високою питомою продуктивністю в перерахунку на 1 м² проекції крони, 1 м³ її об'єму та 1 дм² поперечного перетину штамба виділені у відповідних групах досягання сорти Ожиданіє (1,77 кг/м², 0,96 кг/м³ та 14,57 кг/дм²), Взгляд (1,40 кг/м², 0,92 кг/м³ та 17,04 кг/дм²), Відродження (1,41 кг/м², 0,63 кг/м³ та 13,35 кг/дм²), Шалуня (1,28 кг/м², 0,61 кг/м³ та 15,45 кг/дм²), Мелітопольська пурпурна (1,00 кг/м², 0,59 кг/м³ та 10,11 кг/дм²) та Ігрушка (0,92 кг/м², 0,39 кг/м³ та 11,33 кг/дм²). Такі сорти, з високою питомою продуктивністю, дають можливість більш ефективно використовувати відведену земельну площу, що підвищує економічну ефективність виробництва плодів вишні.

Виділені сорти вишні Взгляд, Відродження, Ігрушка, Мелітопольська пурпурна, Ожиданіє та Шалуня рекомендуються до залучення у селекційну роботу як джерела високої врожайності.

Список літератури

1. Слива, вишня, черешня / [Н.И. Туровцев, Л.И.Тараненко, В.В. Павлюк и др.]; науч.ред. В.В. Павлюк // Помология. Київ: Урожай, 2004. Т.4. 272 с.
2. Касьяненко А.И. Корневая система подвоев плодовых деревьев. Київ: Наукова думка, 1980. 220 с.
3. Шкіндер-Барміна А. М. Формування та вивчення колекції вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) Мелітопольської дослідної станції садівництва для визначення селекційноцінних зразків. *Генетичні ресурси рослин*. 2020. Вип. 26. С. 71-80.
4. Туровцева В.А., Туровцева Н.Н., Шкіндер-Барміна А.Н. Результаты селекционной работы с вишней и дюками на Мелитопольской опытной станции садоводства имени М.Ф.Сидоренко ИС НААН. *Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів*. 2016. № 2, т.14, С.227-238.

УДК: 633.12:581.15

Рарок В. А., канд. с.-г. наук, ст. науковий співробітник

Рарок А. В., канд. с.-г. наук

НДІКК ім.О. Алексеевої Заклад вищої освіти «Подільський державний університет» м. Кам'янець-Подільський, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ АРХІТЕКТОНІКИ СОРТІВ ГРЕЧКИ СЕЛЕКЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ ЗА ІНДЕКСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

Показані результати багаторічних досліджень з використання індексних оцінки доборів рослин в селекції гречки. Розроблена методика дала можливість створити низку районованих перспективних сортів з високими урожайними і технологічними якостями зерна.

Ключові слова: гречка, індекси, добори, сорт.

Rarok V. A.,

Rarok A.V.

Institution of higher education "Podil State University"

IMPROVEMENT OF ARCHITECTONICS OF BUCKWHEAT VARIETIES USING SELECTION METHODS ACCORDING TO INDEX INDICATORS

The results of many years of research on the use of index assessments of plant selections in buckwheat breeding are shown. The developed technique made it possible to create a number of regionalized promising varieties with high yield and technological qualities of grain.

Key words: buckwheat, indices, selections, variety.